

מהדרת הכרות

במנהגות מבוארות

עם ציורים
על פי מפרשי המשנה

מסכת יומא

ביאור משולב במשנה
פירוש רבינו עובדיה מברטנורא

תורה בתפארתה

מסכת יומא

פרק א

א שבעת ימים קדם יום הכפורים מפרישין בהן גדול מביתו לשבת פלהדרין, ומתקינין לו בהן אחר תחתינו, שמא יארע בו פסול. רבי יהודה אומר, אף אשה אחרת

פרק א א. שבעת ימים. מפרישין כהן גדול. שכל עבודות יום הכפורים אין כשרות אלא בו, [יומא לב: ובכמה מקומות]. שואמר גבי יום הכפורים (ויקרא טז, לב) וכפר הכהן אשר ימשח אותו. והפרשה זו, נפקא לן מדכתיב בשבעת ימי המלואים (ויקרא ח, לג) ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים, וכתיב בתריה (שם, לד) כאשר עשה ביום הזה צוה ה'

לעשות לכפר עליכם, ודרשו רבותינו, לעשות, זה מעשה פרה, לכפר עליכם, זה מעשה יום הכפורים. שהכהן השורף את הפרה והכהן העובד ביום הכפורים שניהם טעונים הפרשה מביהם שבעת ימים כמו שהיו טעונים אהרן ובניו בשבעת ימי המלואים: לשבת פלהדרין. פקידי המלך נקראים פלהדרין. ומתוך שהגדולים שהיו בבית שני אחר שמעון הצדיק היו נותנים ממן כדי לשמש בכהנה גדולה, ומתוך שרשעים היו לא היו משלימין שנתן והיו מתחלפין כל שנים עשר חדש כפקידי המלך שהמלך מחליפין כל שנה, לכך נקראת לשכה זו לשכת פלהדרין: ומתקינין לו. ומזמינין כהן אחר להיות כהן גדול תחתינו, אם יארע לו קרי או שאר טמאה:

המשנה המבוארת

פרק א

משנה א

התנא במשנתנו מפרט את ההכנות המוטלות על זקני בית דין, כדי שיוכל הכהן הגדול לעבוד ביום הכיפורים בבית המקדש בטהרה. ודנה האם יש לחשוש שמא תמות אשתו, ואם משום כך יש להעמיד לו אשה נוספת.

שבעת ימים קדם יום הכפורים שהוא יום ג' בתשרי, מפרישין כהן גדול מביתו - מרחיקים את הכהן גדול מביתו ומאשתו, כדי שלא יטמא וממילא לא יוכל לעשות את עבודתו במקדש, ולשם כך היו לוקחים אותו **ללשכת פלהדרין** - לשכה שהיתה בעזרה, ושם היה שוהה בכל שבעת הימים, ומתקינין לו כהן אחר תחתינו, שמא יארע בו פסול - היו מיחדים כהן גדול אחר במקומו, שאם יטמא הכהן גדול באיזה טומאה ויפסל מלעשות את עבודתו בבית המקדש, יבוא כהן זה וישמש במקומו. רבי יהודה אומר אף אשה אחרת

מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פלהדרין.

משנתנו מבארת שהיו מפרישים את הכהן גדול מאשתו ומביתו שבעת ימים קודם יום הכיפורים, ומכניסים אותו ללשכת פלהדרין. הטעם שלשכה זו נקראת **'פלהדרין'** על שם 'פקידי המלך' הוא מפני שבימי בית שני היו מתחלפים פקידי המלך כל י"ב חודש, וכך היה בתקופה זו גם אצל הכהנים הגדולים, שאת זכות הכהונה

גדולה היו קונים בממון מהמלכות, ואף מי שאינו ראוי לכך כלל היה זוכה באמצעות ממונו במשרה רמה זו, וכיון שלא היה ראוי לכך, היה מת באותו שנה ביום הקדוש-יום הכיפורים בתוך בית קדשי הקדשים, ומיד לאחר מכן היו ממנים כהן אחר.

לשכת פלהדרין הייתה בנויה בחומה הצפונית של העזרה, וכל שנה היו בונים אותה מחדש בפאר והדר יותר מהשנה הקודמת, לשכה זו לא היתה קדושה בקדושת עזרה מפני שהיתה לה כניסה נוספת מחוץ לעזרה מכיוון הר הבית ועלו אליה במדרגות, ולכן היה מותר לישב ולישן בה.

הכהן גדול היה שוהה בה כל שבעת הימים, והוגה בה בתורה ומתבודד באותם ימים בדרכי השם יתברך ובעבודה המוטלת עליו, והיה מפשיט עצמו מדמיונות גשמיים המונעים שלמותו.

[גמרא יומא ח, ב, רמב"ם בית הבחירה ה, יז, תפארת ישראל יכין אות ב, תוס' יו"ט במשנתנו, משנה מעשר שני פ"ג מ"ח, תוס' יו"ט מדות פ"ה מ"ד, רש"י יומא ו, א ד"ה מבינתו, תוס' שם ח, ב ד"ה דאי, מאירי ע"ז יז, א, דרשות הר"ן הדרוש השלישי].

מִתְקַיֵּינִין לוֹ, שְׁמָא תְּמוֹת אִשְׁתּוֹ, שְׁנַאֲמַר (ויקרא טז, ט) וְכִפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ. בֵּיתוֹ, זֶה אִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ, אִם בֵּן, אֵין לְדָבָר סוּף:

ב כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים הוּא זוֹרֵק אֶת הַדָּם וּמְקַטֵּיר אֶת הַקְּטֹרֶת וּמְטִיב אֶת הַנְּרוֹת

ב. הוּא זוֹרֵק אֶת הַדָּם. שֶׁל תְּמִידִים, כְּדֵי שֶׁיֵּהָא רְגִיל בְּעֵבוּדָה: וּמְטִיב אֶת הַנְּרוֹת. מְדַשְׁנֵן מִן הָאֶפֶר שֶׁל הַפְּתִילוֹת שֶׁכָּבוּ:

הַמְשַׁנָּה הַמְּבֹאֵרֶת

מִתְקַיֵּינִין לוֹ - הֵיוּ מֵיִיחָדִים לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת מֵעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים, מַחֲשֵׁשׁ שְׁמָא תְּמוֹת אִשְׁתּוֹ שֶׁל הַכֶּהֵן גָּדוֹל, וְלֹא יוֹכֵל לַעֲבוֹד בְּמִקְדָּשׁ שְׁנַאֲמַר (ויקרא טז, ט) וְכִפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ. וְדַרְשׁוּ חַכְמֵינוּ בֵּיתוֹ, זֶה אִשְׁתּוֹ - כְּלוּמֹר, שֶׁאִם אֵין לוֹ אִשָּׁה לֹא יוֹכֵל לַעֲבוֹד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. אָמְרוּ לוֹ חַכְמֵים לְרַבִּי יְהוּדָה אִם בֵּן לִפִּי דְבָרִיךְ שֵׁישׁ לַחֲשׁוֹשׁ שְׁמָא תְּמוֹת אִשְׁתּוֹ, אֵין לְדָבָר סוּף - כִּי עֲדִיין יֵשׁ מְקוֹם לַחֲשׁוֹשׁ שְׁמָא תְּמוֹת גַּם אִשְׁתּוֹ הַנוֹסֶפֶת שֶׁהַעֲמִידוֹ לוֹ, וְאֵין סוּף לַחֲשׁוֹת, לִכְךָ אֵין חוֹשְׁשִׁים לַחֲשׁוֹשׁ רְחוּק (וְהִסִּיבָה שְׁמִיִּיחָדִים לוֹ כֶּהֵן גָּדוֹל שְׁמָא יִטְמָא, הוּא מִפְּנֵי שְׁטוּמָאָה מְצוּיָה יוֹתֵר מֵאִשֶׁר מִיתָה):

מְשַׁנָּה ב

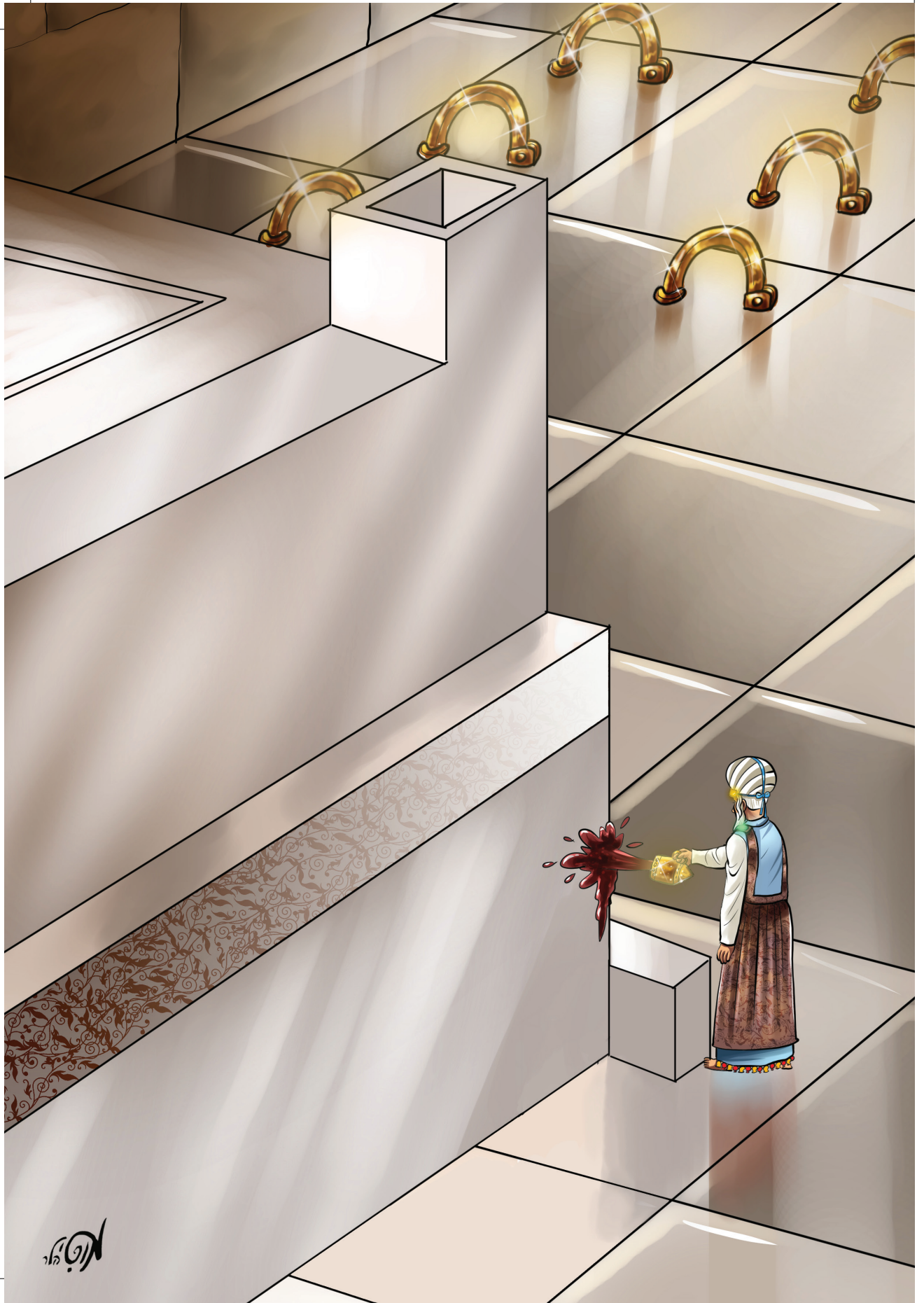
בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים כָּל עֲבוֹדוֹת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הֵיוּ נַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי הַכֶּהֵן גָּדוֹל, וּמִפְּנֵי שֶׁבְּמִשְׁךְ יָמוֹת הַשָּׁנָה הֵיוּ נַעֲשׂוֹת עֲבוֹדוֹת הַמִּקְדָּשׁ בְּדֶרֶךְ כָּל עַל יְדֵי כַּהֲנֵי הַדְּיוּט (אַלֵּא אִם כּוֹ הֵיָּה חֲפְצוֹ שֶׁל הַכֶּהֵן גָּדוֹל לַעֲבוֹד בְּמִשְׁךְ הַשָּׁנָה), לְכֹן לִפְעָמִים הִיָּה מְצוּי שְׁלֵא הֵיָּה הַכֶּהֵן גָּדוֹל בְּקִי בְּעֲבוֹדוֹת הַמִּקְדָּשׁ הַיֵּטֵב, וְלִשְׁם כֵּךְ בְּמִשְׁךְ שִׁבְעַת הַיָּמִים שֶׁהַכֶּהֵן מוֹפְרֵשׁ בְּבֵיתוֹ וְנִמְצָא בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, מְרַגְלִים אוֹתוֹ בְּעֲבוֹדוֹת הַמִּקְדָּשׁ כְּדֵי שֶׁבְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים יִהְיֶה מוֹכֵן וְרַגִּיל בֵּהֶם לַעֲשׂוֹתָם בְּדַקּוּק.

כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים שְׁקוּדִים יוֹם הַכִּיפּוּרִים הוּא זוֹרֵק אֶת הַדָּם - הַכֶּהֵן גָּדוֹל זוֹרֵק אֶת הַדָּם שֶׁל קֶרֶבֶן הַתְּמִיד הַקָּרֵב בְּשַׁחַר וּבְבִין הָעֶרְבִיִּים (עַל קֶרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ), וּמְקַטֵּיר אֶת הַקְּטֹרֶת - בְּבוֹקֵר וּבְעֶרֶב עַל מִזְבַּח הַקְּטוֹרֶת, וּמְטִיב אֶת הַנְּרוֹת - שֶׁהִיָּה מְנַקֵּה וּמְסִיר אֶת שְׂאֵרֵי הָאֶפֶר וְהַשֶּׁמֶן שֶׁנִּתְּנוּ

כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים הוּא זוֹרֵק אֶת הַדָּם.

בְּיוֹם קָדוֹשׁ וְנוֹרָא זֶה, כָּל הָעֲבוֹדוֹת הַנַּעֲשׂוֹת בְּמִקְדָּשׁ מַחְצוֹת לַיְלָה שֶׁל יוֹם הַכִּיפּוּרִים עַד מוֹצָאֵי הַיּוֹם, הֵיוּ נַעֲשׂוֹת אֶךְ וּרְקָה עַל יְדֵי הַכֶּהֵן גָּדוֹל בְּעַצְמוֹ. וּבְכַדִּי שִׁיְהִיָּה רְגִיל בְּעֲבוֹדוֹת אֵלוֹ וְשֵׁלָא יִשְׁנֶה אֶת סִדְרָם, תִּקְנוּ חַכְמֵים שִׁיְהִיָּה הַכֶּהֵן גָּדוֹל בְּמִשְׁךְ כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים עוֹבֵד אַרְבַּעַת עֲבוֹדוֹת שֶׁהֵיוּ נַעֲשׂוֹת בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּמִקְדָּשׁ. מִשְׁנַתְּנוּ מִבְּאֵרֶת שֶׁהָעֲבוּדָה הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁהֵיוּ מְרַגְלִים אֶת הַכֶּהֵן גָּדוֹל, הִיא זְרִיקַת הַדָּם שֶׁל קֶרֶבֶן הַתְּמִיד בְּבוֹקֵר וּבִין הָעֶרְבִיִּים. בְּגַמֵּר הַשְּׁחִטָּה הִיָּה הַכֶּהֵן גָּדוֹל מְקַבֵּל אֶת הַדָּם בְּמִזְרֵק [-כְּלִי שֵׁישׁ בְּתַחְתִּיתוֹ כְּמִין שְׁפִיץ, וְעִשׂוּי לֹא שׁוּלִיִּים] וּמוֹלִיכּוֹ וּזוֹרֵק מִמֶּנּוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ שְׁתֵּי מִתְּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, כְּלוּמֹר, זְרִיקָה אַחַת בְּזוּוֹיֵת מְזֻרְחֵית צְפוֹנִית (כְּנֹרָאָה בְּצִיּוֹר) וּזְרִיקָה נּוֹסֶפֶת בְּזוּוֹיֵת מְעֶרְבִית דְּרוּמִית הַקְּרֹבָה יוֹתֵר לְכִיוּן פֶּתַח הַהֵיכָל.

[רַמְבַּ"ם בְּפִיָּה"מ, רִש"י יוֹמָא י"ד, א ד"ה זוֹרֵק, מֵאִירֵי שָׁם, חִידוּשֵׁי מַהֲרִ"ח יוֹמָא שָׁם, שׁו"ת תְּשַׁב"ץ ח"ג סִימָן קל"ז].

ומקטיר את הקטרת.

אחת מן העבודות שהיה הכהן גדול עושה בשבעת הימים קודם יום הכיפורים היתה "הקטרת הקטורת", וכך **היה סדר ההקטרה**: הכהן שזכה בגורל היה נוטל מחתה וחותרה בה גחלים מהמערכה שניה שעל גבי המזבח החיצון, והניחה על גבי המזבח הפנימי הנמצא בתוך ההיכל, ויצא. ואח"כ נכנס לתוך ההיכל כהן אחר שגם הוא זכה בהקטרה על ידי הגורל, וכלי [-בזך] מלא קטורת בידו, ומפזר את הקטורת בגגו של המזבח על גבי הגחלים.

[רש"י שם יד, ד"ה מקטיר, מאירי רבינו יהונתן שם, גמרא יומא כו, א. רש"י יומא כה, ב ד"ה לא היה. רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פ"ג ה"ח].

עבודת הקטורת

עבודת הקטורת היתה בין העבודות הרצויות ביותר אצל הכהנים בבית המקדש, מפני שהיו הכהנים מתעשרים מכך. ולמדו כן מהאמור בתורה (דברים לג, י) "ישימו קטורה באפך וכליל על מזבחך". ובפסוק הסמוך נאמר (שם, י"א) "ברך ה' חילו". ומכך אנו למדים שכל מי שמקטיר הקטורת היה מתברך. ולפי שכל כהן המקטיר קטורת היה מתעשר ומתברך בשבילה, לכן לא היו מניחין לכהן לעשותה רק פעם אחת בחייו, כדי שיהיו הכל מתעשרים ומתברכים בה. ומשום כך היו הכהנים מגרילים עבודה זו (כדלקמן פ"ב מ"ד) והיו מכריזים "חדשים לקטורת בואו והפיסו". ולא רק הכהן שהיה מקטיר את הקטורת על גבי המזבח היה מתעשר, אלא אף הכהן הנוטל גחלים במחתה מהמזבח כדי ליתן עליהם את הקטורת, היה מתעשר, ולכן אף בעבודה זו כהן שעשאה פעם אחת שוב לא היה זוכה בה.

[גמרא יומא כו, א. ובירושלמי יומא פ"ב ה"ג, וע"ע ברש"י יומא כה, ב].

הסיבה שהיה הכהן גדול מקטיר את הקטורת בכל שבעת הימים

בשפת אמת הקשה, מכיון שכל כהן אינו מקטיר קטורת אלא פעם אחת בחייו, אם כן כיצד היה הכהן גדול מקטיר את הקטורת בכל שבעת הימים שלפני יום הכיפורים (כמבואר במשנה ב') והרי היה מונע בכך מאחיו הכהנים להתעשר. ותירץ, שהלא דרשו בגמרא יומא (יח, א) על הפסוק "והכהן הגדול מאחיו" (ויקרא כא, י) שיהא גדול מאחיו בכח, בנוי, בחכמה, "ובעושר", וממילא ראוי היה שיתעשר יותר מאחיו הכהנים בזכות הקטורת.

ויש מפרשים, שבכך שהיו הכהנים מוותרים עבור הכהן הגדול, בזה היו מעשירים אותו מממונם.

[רש"י יומא יד, א ד"ה מקריב, ובב"ח שם. כסף משנה הלכות כלי המקדש פ"ה ה"ב].

מצות סנדקאות הדומה לקטורת

מצינו מצוה נוספת הדומה להקטרת הקטורת, שהמקיימה זוכה לעשירות.

בדרשות מהרי"ל (ריש הלכות מילה דף ס"ו ע"א) כתב, גדולה מצות הסנדק יותר ממצות המוהל, מפני שרגלי הסנדק נדמו למזבח הזהב וכאילו מקטיר קטורת לה'. ומטעם זה כתב רבינו פרץ, שאין כופלים לתת בניו לבעל ברית אחד פעמים ושלוש, רק לכל בן אחד, בורר לו (אבי הבן) סנדק אחר, משום שאמרו ביומא חדשים לקטורת בואו והפיסו, וכהן שהקטיר פעם אחת לא שנה בה מעולם מפני שהקטורת מעשירה וכו'. לפיכך בכל פעם היו מעשירים לכהן אחר, והוא הדין כאן, עי"ש. וכן פסק הרמ"א ב"יורה דעה (סימן רס"ה סעיף י"א), שהסנדק הוא כמקטיר קטורת, ולכן נוהגים שלא ליתן שני בנים לבעל ברית אחד, כמו שאמרו לגבי קטורת חדשים לקטורת, ע"כ.

וכתבו האחרונים שאין להקפיד אלא שלא ליתן שני בניו לסנדק אחד, אבל לקבל סנדקאות מהרבה בני אדם אין בכך כלום.

[להרחבה בעניין זה: ראה שו"ת נודע ביהודה מהדורא קמא (חלק יורה דעה סימן פ"ו), ובש"ך שם ס"ק כ"ב ולהגר"א בביאורו שם].

ומטיב את הנרות.

אחת מן העבודות שהיו נעשות בכל יום ויום במקדש היתה 'הטבת שתי הנרות של המנורה' הנמצאת בהיכל. במנורה היו שבעה קנים ובהם היו מדליקים נרות פעם אחת בכל יום בשעת בין הערביים ובלילה היו כבים. ביום שלמחרת בבוקר בבוקר, היה כהן הדיוט מסיר ומנקה את הפתילות, השמן והאפר בצבתות קטנות העשויות מזהב, ושוב היה ממלא אותם בשמן זית וְך בשיעור חצי לוג לכל נר.

בגמרא למדו מכפילות הפסוק (שמות ל, ז) "בבוקר בבוקר בהיטיבו את הנרות", שהטבת הנרות בבוקר נחלקת לשתיים, משום כך הכהן לא היה מכין את כל שבעת הנרות בבת אחת אלא היה מחלקם לשתי עבודות נפרדות, בסדר הזה: קודם שהיה מקטיר את קטורת היה מטיב את חמשת הנרות, ולאחר הקטרת הקטורת היה מטיב את שני הנרות הנותרים. במשנתנו מבואר שהכהן גדול במשך שבעת הימים לא היה מטיב את חמשת הנרות **אלא רק את שני הנרות האחרונים** - שאין המצוה נקראת אלא על שם גומרה.

[גמרא יומא יד, ב ורש"י ותוס' שם, משנה לקמן פ"ז מ"ד ורבינו עובדיה שם, רש"י ושפת אמת יומא יד, שם. לשיטה נוספת ראה: רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פ"ג ה"י].

וּמְקַרֵּיב אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַרְגֵּל. וְשֹׂאֵר כָּל הַיָּמִים, אִם רָצָה לְהַקְרִיב, מְקַרֵּיב, אִם רָצָה לְהַקְרִיב, מְקַרֵּיב, שִׁפְתָּן גְּדוּל מְקַרֵּיב חֶלֶק בְּרֹאשׁ וְנוֹטֵל חֶלֶק בְּרֹאשׁ:

מָסְרוּ לוֹ יָקְנִים מְזֻקְנֵי בֵּית דִּין, וְקוֹרִין לְפָנָיו בְּסֵדֶר הַיּוֹם, וְאוֹמְרִים לוֹ, אִישִׁי

וְשֹׂאֵר כָּל הַיָּמִים. אִם יָרָצָה לְהַקְרִיב כָּל קָרְבָּן שִׁירְצָה מְקַרֵּיב, וְאִין אֲנָשִׁי הַמְשָׁמֵר יְכוּלִין לְעַכֵּב עַל יָדוֹ: מְקַרֵּיב חֶלֶק בְּרֹאשׁ. רֹאשׁ הוּא לְהַקְרִיב כָּל חֶלֶק שִׁיבְחָה: וְנוֹטֵל חֶלֶק בְּרֹאשׁ. בְּחֻלְקַת הַקְּדָשִׁים נוֹטֵל מִנֶּה יָפָה שִׁיבְחָה לוֹ. וְהֵי מְלִי בְּקְדָשִׁי

מְזַבֵּחַ, אֲבָל בְּקְדָשִׁי גְבוּל אֶחָד כֹּהֵן גְּדוּל וְאֶחָד כֹּהֵן הַדְּיוּט חוֹלְקִים בְּשׂוּה: ג. וְקוֹרִין לְפָנָיו. כָּל שְׁבַעַת הַיָּמִים: בְּסֵדֶר הַיּוֹם. בְּפִרְשַׁת אַחֲרֵי מוֹת: אִישִׁי. אֲדָנִי:

המשנה המבוארת

מהדלקת המנורה ביום הקודם, ומקריב את הראש ואת הרגל של קרבנות התמיד, כדי שיהיה רגיל ובקי בהקרבה על גבי המזבח, ושאר הימים - בשאר ימות השנה, לא היה חייב הכהן הגדול להקריב, אלא היה הדבר תלוי ברצונו אם רצה להקריב מקריב ואין הכהנים שזכו לעבוד באותו היום יכולים לעכב על ידו. משום שפתן גדול מקריב חלק בראש - זכות נתונה לו לבחור איזה קרבן הוא רוצה להקריב. ונוטל חלק בראש - רשאי הכהן גדול לבחור לעצמו את המנה היפה ביותר מכל חלקי הבהמה (אולם זה דוקא בקדשי מזבח, אבל בקדשי גבול כגון תרומה ומעשר אינו יכול לבחור כרצונו, שבהם כולם חולקין בשוה):

משנה ג

משנתנו ממשיכה לבאר את ההכנות שהיו נעשות במשך שבועת ימי הפרשה, כדי להכשיר את הכהן גדול ולהבינו לעבודתו.

מָסְרוּ לוֹ - בית דין מסרו לכהן גדול בכל יום משבעת הימים שהיה מופרש מביתו שני יָקְנִים מְזֻקְנֵי בֵּית דִּין הגדול שבירושלים, כדי שילמדוהו את הלכות עבודת יום הכיפורים היטב, והיו קורין לפניו בתורה בסדר עבודת היום שבפרשת אחרי מות, שם מובאים דיני עבודת הכהן גדול ביום הכיפורים. וְאוֹמְרִים לוֹ זְקֵנֵי בֵּית דִּין אִישִׁי - אדוני

ומקריב את הראש ואת הרגל.

בכל שבועת הימים היה הכהן גדול מעלה בכבש את הראש והרגל של קרבן התמיד וזורקם במערכה הגדולה שעל גבי המזבח. ולפני שהיה מקריבם היה סומך על כל אבר ואבר, ולאחר מכן מולח אותם במלח על גבי הכבש, ואז זורקן על המערכה הגדולה שבמזבח. (ביום הכיפורים עצמו שכל העבודות נעשות על ידו, היה לוקח הכהן גדול בעצמו מבית המטבחים את הראש והרגל ומוליכו למזבח ומקריבו, ושוב חזר לבית מטבחים להביא את שאר חלקי הבהמה).

יש מפרשים שהיה זורק רק את הראש והרגל, שהוא החלק הראשון העולה על גבי המזבח, ואילו שאר חלקי הבהמה היו נקריבים ע"י כהני המשמר. ויש חולקים וסוברים שכל העלאת חלקי הבהמה היתה נעשית על ידי הכהן גדול בעצמו.

◀ גבורת ארי יומא יד, א, תיו"ט במשנתנו.

כֹּהֵן גָּדוֹל, קָרָא אֶתָּה בְּפִיךָ, שְׁמָא שְׂכַחְתָּ אוֹ שְׁמָא לֹא לְמִדַּתְּ. עֶרֶב יוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁחֵרִית, מַעֲמִידִין אוֹתוֹ בְּשַׁעַר מִזְרַח, וּמַעֲבִירִין לְפָנָיו פְּרִים וְאֵילִים וּכְבָשִׂים, כְּדִי שְׂיֵהָא מִפִּיר וְרָגִיל בְּעִבּוּדָה:

כָּל שְׂבַעַת הַיָּמִים לֹא הָיוּ מוֹזְעִין מִמֶּנּוּ מֵאֲכָל וּמִשְׂתֵּה, עֶרֶב יוֹם הַכַּפּוּרִים עִם מִשְׁל אַחֲיוֹ: שְׂיֵהָא מִפִּיר. מִתְּבוּנָן בְּבִהְמוֹת הָעוֹבְרוֹת לְפָנָיו לְתַת אֶל לְבוֹ הַלְכוֹת סֵדֵר הַיּוֹם:

שְׁמָא לֹא לְמִדַּתְּ. בְּמִקְדָּשׁ שְׁנֵי הָיוּ צְרִיכִין לְכָךְ, שֶׁהָיוּ מַעֲמִידִין כַּהֲנִים גְּדוֹלִים שְׂאִינָם מֵהַגָּנִים עַל פִּי הַמְּלָכוֹת, דְּאֵלוּ בְּמִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן לֹא הָיוּ מַעֲמִידִין כַּהֵן גָּדוֹל אֲלָא הַגְּדוֹל שְׂפַכְהֵנִים בְּחֻמְהָ בְּנוֹי בְּכַח וּבְעֶשֶׂר, וְאִם לֹא הָיָה לוֹ עֶשֶׂר אַחֲיוֹ הַכַּהֲנִים מְגַדְּלִין אוֹתוֹ מִשְׁלָהֶם, שְׁנַאֲמַר (וַיִּקְרָא כֹהֵן, י) וְהִלְהֵן הַגְּדוֹל מֵאֲחִיו, גְּדִלְהוּ מִשְׁל אַחֲיוֹ: שְׂיֵהָא מִפִּיר. מִתְּבוּנָן בְּבִהְמוֹת הָעוֹבְרוֹת לְפָנָיו לְתַת אֶל לְבוֹ הַלְכוֹת סֵדֵר הַיּוֹם:

המשנה המבוארת

כֹּהֵן גָּדוֹל, קָרָא אֶתָּה בְּפִיךָ - בְּנוֹסֵף לְקִרְיָאָה שֶׁקְּרָאוּנוּ לְפָנָיִךְ, שְׁמָא שְׂכַחְתָּ - וְכַשְׁתּוֹצִיא מִפִּיךָ תִּזְכֹּר הַיֵּטֵב בְּדַעֲיָם וּבִסְדֵר הָעִבּוּדָה, אוֹ שְׁמָא לֹא לְמִדַּתְּ מֵעוֹלָם אֶת הָעֵינֵינִים הַלְלוּ, וְכַעַת מוֹטֵל עֲלֶיךָ לְלַמֵּד (הַדָּבָר הַיֵּה מְצוּי בֵּית שְׁנֵי, שֶׁהָיוּ הַכַּהֲנִים גְּדוֹלִים מִתְּמַנִּים עַל יְדֵי הַמְּלָכוֹת בְּנִתְיֵנָת מוּמָן, וְלֹא הָיוּ רְאוּיִים לְשִׁמֵּשׁ כַּכַּהֲנִים גְּדוֹלִים). עֶרֶב יוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁחֵרִית - בְּבוֹקְרוֹ שֶׁל עֶרֶב יוֹם הַכַּפּוּרִים הָיוּ מַעֲמִידִין אוֹתוֹ - אֶת הַכַּהֵן גָּדוֹל בְּשַׁעַר מִזְרַח שֶׁל הָעֶזְרָה, הַנִּקְרָא שַׁעַר נִקְנוֹר, וּמַעֲבִירִין לְפָנָיו פְּרִים וְאֵילִים וּכְבָשִׂים שֶׁהֵם אוֹתָם הַבֵּהמוֹת שֶׁהֵיא מִקְרִיב לְמַחֲרַת בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, (וְשַׁעֲרֵי לֹא הָיוּ מַעֲבִירִים לְפָנָיו, כְּדִי שֶׁלֹּא תַחַלֵּשׁ דַּעַתוֹ, שֶׁהַשְּׁעִירִים בָּאִים לְכַפֵּר עַל חַטָּאוֹת יִשְׂרָאֵל), וְלִמָּחָה הָיוּ מַעֲבִירִים לְפָנָיו אֶת הַבֵּהמוֹת הַלְלוּ, כְּדִי שְׂיֵהָא מִפִּיר אֶת אוֹתָם בֵּהמוֹת וּסְדֵרֵי הַקְּרִבָּתָן וְרָגִיל בְּעִבּוּדָה - וְכִךָ יָדַע אֶת סֵדֵר הָעִבּוּדָה עַל בּוֹרֵיהָ.

משנה ד

משנתנו מממשיכה לתאר את ההכנות השייכות לכהן גדול בימים שקדמו ליום הכיפורים, ובערב יום הכיפורים כדי שלא יבוא לידי טומאה.

כָּל אוֹתָם שְׂבַעַת הַיָּמִים שֶׁהֵיא הַכַּהֵן גָּדוֹל בְּלִשְׁכַת פְּלֵהֲדָרִין לֹא הָיוּ מוֹזְעִין מִמֶּנּוּ כֹל סוּגֵי מֵאֲכָל וּמִשְׂתֵּה, אֲבָל עֶרֶב יוֹם הַכַּפּוּרִים עִם חֲשֵׁכָה - סִמּוֹן לְשִׁקִּיעַת הַחֲמָה,

מעמידין אותו בשער מזרח, ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים.

בערב יום הכיפורים בבוקר, היו מעמידין את הכהן גדול בשער המזרחי המבדיל בין עזרת ישראל לעזרת נשים (הוא שער ניקנור, המכונה כנגד קודש הקדשים), ומעבירין לפניו את הקרבנות שייחדו להקרבה למחרת ביום הכיפורים (ולא סתם בהמות). והטעם שעשו כן, כדי שיהא נותן אל לבו איזו עבודה קודמת ביום הקדוש ולהתכוון לעשותה, וכך יהיה בקי ורגיל בעבודה. אולם שני השעירים לחטאת (של העם, ושל מוסף) לא היו מעבירים לפניו, מפני שבאו לכפרה על החטאים של בני ישראל, וחששו שתהיה לכהן גדול חלישות הדעת מכך.

[גמרא יומא יח, א, מהרש"א שם, וראה עוד בספר שערי שמועות יומא עמוד קצח. להרחבה בזה: ראה ירושלמי יומא פ"א מ"ג, לפני משה וקרוב העדה שם, היכן בדיוק היה עומד הכהן גדול].